Kaderbrief 2024-2027

Inleiding

Voor u ligt de kaderbrief 2024-2027. Met de kaderbrief kijken we jaarlijks vooruit en schetsen we de ontwikkelingen die mogelijk invloed hebben op de meerjarenbegroting. We kijken hierbij naar onszelf en om ons heen. We identificeren landelijke en regionale ontwikkelingen en proberen onze rol daarin tijdig te bepalen. We weten echter ook dat ontwikkelingen snel gaan en niet altijd te voorzien zijn. Daarom trainen we onszelf in adaptief zijn, in aanpassen en meebewegen als de context dit van ons vraagt.

De context waarin Veiligheidsregio Fryslân opereert is weerbarstig en dynamisch. De maatschappelijke relevantie van Veiligheidsregio Fryslân is door onze inzet op het gebied van de coronacrisis, de opvang van ontheemden uit Oekraïne en Crisis Noodopvang, groter dan ooit. Maar omdat onze rol in de crisissituaties in de toekomst onduidelijk is, gaat deze kaderbrief gepaard met onzekerheid. Daarnaast hebben we te maken met een aantal belangrijke landelijke lopende ontwikkelingen zoals de Omgevingswet, de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra), de evaluatie van de Wet veiligheidsregio's en de discussie rondom taakdifferentiatie bij de brandweer. Ook hiervan zijn de uitkomsten nog onduidelijk. Uiteraard volgen wij de landelijke ontwikkelingen nauwgezet.

De crises hebben onze organisatie veel gebracht. De lessen die wij hebben geleerd bij de uitvoering van onze crisistaken, hebben ons gemaakt tot een nog slagvaardigere organisatie op het gebied van crisisbeheersing en incidentenbestrijding. Daarnaast hebben de crises ons nieuwe inzichten verschaft over onze reguliere processen: waar kan het beter, robuuster, eenvoudiger en toekomstbestendiger? Bestaande structuren en werkprocessen zullen met deze nieuwe inzichten worden geëvalueerd en indien nodig, herijkt. In deze kaderbrief leest u hoe wij via het project 'procesgericht werken' hier invulling aan gaan geven.

Ons uitgangpunt blijft daarbij het sober en doelmatig uitvoeren van onze dienstverlening. We zoeken naar het optimum om enerzijds de kwaliteit van onze dienstverlening in stand te houden, anderzijds de kosten beheersbaar te houden. Tegelijk realiseren we verduurzaming en zetten we in op het binden en boeien van ons personeel. Zo zijn en blijven wij een betrokken organisatie. Een organisatie die op een maatschappelijk verantwoorde manier invulling geeft aan de kerntaak: bijdragen aan een veilig en gezond Fryslân.

In deze kaderbrief leest u eerst een algemeen deel. Hierin staan de belangrijke overkoepelende ontwikkelingen. Vervolgens gaat de brief in op de inhoudelijke ontwikkelingen per programma. Tot slot treft u een financieel deel aan met een bijbehorend financieel kader en worden risico's uiteengezet.

Hartelijke groet,

Het dagelijks bestuur

Overkoepelende ontwikkelingen

Omgevingswet
De komst van de Omgevingswet bevordert de integrale afweging als het gaat om besluiten in de fysieke leefomgeving. Alle aspecten die van invloed zijn, moeten meegenomen worden. Dit geldt dus zeker ook voor veiligheid en gezondheid.

De invoering van de Omgevingswet brengt de nodige onzekerheden met zich mee. Zo is het onduidelijk hoe groot de vraag vanuit de gemeenten echt gaat worden. Verder laten landelijke onderzoeken zien dat de komst van de Omgevingswet meer tijd en geld gaat kosten. De minister van Binnenlandse Zaken heeft dit - en ook de bijzondere positie voor veiligheidsregio's hierin - onderkend. De invoering van de wet is inmiddels wederom uitgesteld, ditmaal tot 1 juli 2023. De onzekerheid zal op korte termijn niet opgelost zijn. De invloed hiervan op de organisatieonderdelen, hebben we bij de individuele programma's uitgewerkt.

Stijgende huisvestingskosten
Om optimaal onze bijdrage aan een gezond en veilig Fryslân te kunnen leveren, is het noodzakelijk dat wij verspreid in de gehele provincie opereren. Een consequentie hiervan is dat wij op meerdere locaties huisvesten. De stijging van prijzen in het algemeen en de nog sterkere stijging van de prijzen van onroerend goed, huren, bouwmaterialen, onderhoudskosten en energie hebben tot gevolg dat de huisvestigingskosten voor VRF zullen toenemen. Alle organisatieonderdelen zullen hier hinder van ondervinden, maar omdat de financiële consequenties afhankelijk zijn van het type bezit (huur, koop, type) zijn de mogelijke financiële gevolgen nog niet voor alle organisatieonderdelen goed in te schatten.

Procesgericht werken
In de meerjarenkoers VRF is 'procesgericht werken' als organisatiethema opgenomen voor de beleidsperiode 2023-2026. Aandacht voor kwaliteit is een belangrijke reden om de doorontwikkeling van procesgericht werken in te zetten. Meer oog voor efficiëntie en effectiviteit is noodzakelijk, zeker nu de organisatie zodanig groot is geworden dat een organische manier van werken niet meer passend is. Daarnaast kunnen processen een bijdrage leveren aan digitale transformatie en zijn het sturingsmiddelen in de naleving van wet- en regelgeving.

Overige ontwikkelingen
In veel landelijke overleggen - zoals het Veiligheidsberaad, de Raad van Commandanten en Directeuren Veiligheidsregio (RCDV) en Raad van Directeuren Publieke Gezondheid (DPG-raad) vindt overleg plaats over een breed scala aan strategische onderwerpen. Deze onderwerpen kunnen invloed hebben op ons beleid en het financieel kader.

Inhoudelijke ontwikkelingen en bijstellingen – Gezondheid

In de meerjarenkoers schetsen wij de ontwikkelingen waar we als GGD mee te maken hebben. Vraagstukken (zonder volledig hierin te zijn) die leiden tot veranderende accenten in de publieke gezondheid:

- Veranderende bevolkingssamenstelling - vergrijzing, ontgroening, ontheemden, asielzoekers, statushouders;
- Toenemende ongelijkheid - verschil tussen arm en rijk, toenemende gezondheidsverschillen, (energie)armoede;
- Verharding in de samenleving, verscherping van tegengestelde meningen (bijvoorbeeld voor- en tegenstanders van vaccineren);
- Mentale weerbaarheid - meer jonge mensen met depressieve gedachten en een stijging in percentage (van 17 naar 25%) van jongeren die in de afgelopen 12 maanden serieus eraan hebben gedacht een einde aan het leven te maken. Het aantal jongeren dat daadwerkelijk een poging heeft gedaan (2%) is gelijk gebleven.
- Vitaliteit van ouderen bevorderen om kwetsbaarheid zo lang mogelijk uit te stellen.
- Toenemende behoefte aan adviesvragen ten behoeve van een gezonde leefomgeving
- Druk op en vanuit de keten. De zorg wordt duurder, preventie als stevige basis en de transformatie van zorg naar gezondheid.

Daarnaast spelen er onderwerpen als krapte op de arbeidsmarkt, functiewaarderingsvraagstukken, steeds meer en langer durende crisisopgaven.
De GGD heeft hiervoor een project organisatieontwikkeling gestart, ten einde een toekomstbestendige GGD te kunnen blijven.

We schetsen de dynamiek en vraagstukken die op de GGD afkomen. We bieden het bestuur de ruimte om jaarlijks te herijken met de meerjarenkoers. Voor sommige ontwikkelingen zijn extra middelen nodig, soms zijn er externe additionele middelen aan te boren en soms zoeken we oplossingen binnen de begroting.

Toekomst Jeugdgezondheid
In 2019 is het programma JGZ 3.0 gestart met als doel om de JGZ toekomstbestendig te maken. We zetten in op taakdifferentiatie, digitalisering en meer collectieve preventie. Inmiddels zijn er mooie stappen gezet met onder andere de invoering van het digitale Mijn Kinddossier (MKD) en de implementatie van een methodiek op behoeftegericht werken. Hoewel de verwachting was dat met het programma JGZ 3.0 een verhoging van de structurele kosten voor de JGZ voorkomen zou kunnen worden, zien we op dit moment een toenemende zorgvraag rond kwetsbaarheid, armoede en mentale weerbaarheid. De samenwerking binnen de jeugdketen vraagt steeds meer aandacht. Ook heeft de JGZ te maken met de krapte op de arbeidsmarkt. Deze veranderingen hebben ervoor gezorgd dat de verwachting bijgesteld moet worden. Voor de komende jaren verwachten we structureel meer kosten voor personeel en digitalisering.

Voor nieuwe programma's, interventies en projecten die een aanvullende bijdrage kunnen leveren op dit domein zoeken we in samenwerking met gemeenten naar financiële mogelijkheden. Vanuit de Specifieke Uitkering preventie (SPUK), Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA) verwachten we (deels) additionele financiering te kunnen vinden. Op dit moment is dit nog echter niet duidelijk.

Huisvesting
Verwachting is dat de kosten voor huisvesting van de GGD de komende jaren zullen stijgen. Dit komt door zowel het regulier onderhoud, de verbouw of soms gedwongen keuze tot andere huisvesting en de stijgende energieprijzen. Op dit moment is het financiële effect ruim – € 240.000 en de verwachting voor 2023 is dat dit oploopt tot € 400.000.
GGD is een strategisch huisvestingsplan aan het opstellen om voor de lange termijn een visie te hebben op onze huisvesting en behoeften. Een efficiënter gebruik, het verplaatsen van

dienstverlening en een vermindering van het aantal GGD-huisvestinglocaties in Friesland zijn hiervan mogelijke consequenties. Dit zal in 2023 ook voorgelegd worden aan de Bestuurscommissie Gezondheid.

Kansrijke Start
Voor het aanjagen van Kansrijke Start in Friesland is voor de periode van 1 augustus 2022 tot 1 augustus 2024 € 70.000 per jaar beschikbaar gesteld door de Bestuurscommissie. Naast het faciliteren van de lokale coalities is een belangrijk onderwerp de provinciale samenwerking. Provinciaal wordt al samengewerkt binnen het lerend netwerk Kansrijke Start, dit netwerk wordt aangejaagd vanuit de GGD. Vanaf 2023 zijn er, zoals het nu lijkt vanuit de SPUK-middelen, voor Kansrijke Start beschikbaar voor een structurele inbedding binnen de Friese Preventie Aanpak (FPA). Voor de periode 2022-2024 volgt een contourenplan in dit najaar, voor de structurele borging volgt een voorstel zodra er meer duidelijkheid is over de SPUK.

Nu Niet Zwanger
Nu Niet Zwanger is als programma een vast gegeven binnen zowel het sociaal als het medisch domein, waarbij deze beide domeinen nauw samenwerken op basis van structurele en duurzame beleidsafspraken. Op deze manier wordt Nu Niet Zwanger, binnen Friesland structureel beschikbaar voor zoveel mogelijk mannen en vrouwen in de vruchtbare leeftijd. Er wordt domein overstijgend samengewerkt om kwetsbare mannen en vrouwen te ondersteunen bij hun kinderwens en wens voor anticonceptie. Daarmee worden zoveel mogelijk onbedoelde zwangerschappen voorkomen. Het maatschappelijk effect is groot. Nu Niet Zwanger is een voorbeeld van een preventieve inzet. Het kost aan de voorkant geld, maar de besparing op lange(re) termijn is groot. Wetenschappelijk is bewezen dat de baten en maatschappelijke kosten later (denk aan jeugdzorg interventies) aanzienlijk hoger zijn dan de kosten van preventie nu. In het Algemeen Bestuur (10 maart 2022) is besloten om het programma Nu Niet Zwanger voor de jaren 2022 en 2023 te financieren uit het bestemmingsresultaat van 2021 met de voorwaarde dat het programma onvoorwaardelijk wordt opgenomen in de kaderbrief 2024-2027. De structurele kosten bedragen vanaf 2024 € 165.000 per jaar.

Zorg & veiligheid

Suïcidepreventie
Eerder waren er financiële middelen beschikbaar voor suïcidepreventie vanuit het Suïcide Preventie Actienetwerk (Supranet Community). Na het aflopen van deze subsidie is GGD Fryslân gevraagd een plan van aanpak op te stellen vooruitlopend op opname van suïcidepreventie in de Wet publieke gezondheid (Wpg).
De toenemende vraag vanuit gemeenten en andere ketenpartners, de coalitie mentale gezondheid vanuit de Friese Preventie Aanpak, verschillende projecten rondom suïcidepreventie en maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed (kunnen) zijn op de mentale gezondheid vragen om meer inzet op suïcidepreventie. Het onderwerp vraagt extra aandacht. Een geactualiseerd plan van aanpak zal in 2023 worden voorgelegd aan de Bestuurscommissie Gezondheid.
Door suïcidepreventie te borgen binnen de organisatie wordt vormgegeven aan de wens van de Rijksoverheid om lokaal en structureel uitvoering te geven aan suïcidepreventiebeleid.

Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) en Meldpunt Zorgwekkend Gedrag
De dienstverleningsovereenkomsten van de gemeenten met de GGD voor taken in het kader van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) en het inrichten van een meldpunt voor zorgwekkend gedrag zijn afgesloten voor een periode van 2 jaar (tot 1-1-2024) met een optie tot verlenging. Gemeenten hebben hiermee hun taken voor de Wvggz en het inrichten van een Meldpunt doelmatig vormgegeven. GGD Fryslân heeft met het meldpunt een rol met betrekking tot preventie in de acute keten. Immers door tijdig signalen te ontvangen en te zorgen dat mensen passende hulp krijgen, wordt voorkomen dat mensen in de acute GGZ terecht komen. Deze preventieve rol wordt versterkt door mensen die tussen wal en schip vallen tijdelijke ondersteuning te bieden vanuit onze vangnetfunctie.

Vanaf 2023 zullen conform landelijke afspraken de politiemeldingen waarbij geen sprake is van een strafbaar feit, maar waarover wel zorgen zijn over automatisch naar het Meldpunt Zorgwekkend Gedrag worden doorgestuurd. Het is onduidelijk over hoeveel meldingen het zal gaan en of deze meldingen vanuit de bestaande formatie kunnen worden opgepakt. Uiterlijk eind 2023 zal de Bestuurscommissie Gezondheid hierover geïnformeerd worden.

Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (WAMS)
Naar verwachting treedt in 2024 de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) in werking. Beoogd wordt gemeenten zodanig te positioneren dat zij de integrale ondersteuning aan burgers daadwerkelijk kunnen bieden. De wet verankert een taak voor het college van burgemeester en wethouders voor onderzoek naar de persoonlijke omstandigheden en coördinatie bij meervoudige problematiek. Deze wet voorziet verder in grondslagen voor domein overstijgende gegevensverwerking, in het kader van de gecoördineerde aanpak van meervoudige problematiek in het sociaal domein. Ook verankert de wet de taak voor gemeenten om te beschikken over een Meldpunt Zorgwekkend Gedrag. Het is belangrijk dat signalen over personen die mogelijk ondersteuning nodig hebben, geadresseerd en opgevolgd kunnen worden. Dan kunnen persoonlijk leed, risico's op vereenzaming en verloedering voor de samenleving worden voorkomen.
Samen met het Sociaal Domein Fryslân maken we, net als bij de Wvggz, een procesvoorstel hoe we gemeenten hierbij kunnen ondersteunen.

Integraal GGD Crisisplan
De GGD Fryslan heeft een evaluatie laten uitvoeren naar het functioneren van de eigen (crisis)organisatie, de interne samenwerking binnen de GGD gedurende de COVID pandemie. Dit met als doelstelling om in kaart te brengen op welke wijze de coronacrisis is aangepakt en inzicht te krijgen in verbeteringen en mogelijk aanpassing van afspraken en procedures.
Op alle onderdelen van de vier basisvereisten van crisismanagement zijn uit de evaluatie verbeterpunten naar voren gekomen.
Het Netwerkcentrum dat de evaluatie heeft uitgevoerd, adviseert daarom niet enkel een aanpassing van de bestaande plannen te doen, maar een professionaliseringsslag te maken in de voorbereiding op rampen en crisis door een integraal GGD crisisplan op te stellen.
Het betreft een basiswerkwijze met daarin ook de rol van management en bestuur. GGD Fryslân gaat hier in 2023 mee aan te slag.
Ondersteuning door een externe partij voor het opstellen van het plan kan worden bekostigd middels een subsidie van het Acute Zorgnetwerk Noord Nederland (AZNN subsidie).

Preventie

Druk op en vanuit de keten. De zorg wordt duurder, preventie als stevige basis en de transformatie van zorg naar gezondheid.

Beleidsadvisering
In de GGD Meerjarenkoers hebben gemeenten de GGD gevraagd een stevigere rol te pakken als regisseur en adviseur in de preventieketen. De diverse landelijke regelingen zoals het IZA, GALA en SPUK vragen om meer coördinatie en afstemming. Ook de verschillende (zorg-)programma's binnen Friesland vragen om een zorgvuldige analyse en advies voor de gemeente.
Hiervoor willen we onze capaciteit op strategische beleidsadvisering voor Friesland vergroten, naast de lokale beleidsadviseur binnen de regio/ gemeente. We gaan deze rol geleidelijk implementeren en vragen hiervoor per 2024 middelen (1 fte: € 111.000). In de bestuurscommissie gezondheid zullen we in 2023 hiervoor een voorstel doen.

Derde levensfase
In de meerjarenkoers is het bevorderen van vitaliteit en het beïnvloeden van de beeldvorming voor de derde levensfase (dit betreft levensfase Wiis en laatste fase Grut vanaf 55 jaar) opgenomen. Dit is opiniërend besproken in de bestuurscommissie van 6 oktober en wordt nog geconcretiseerd voorgelegd aan het bestuur.

Friese Preventie Aanpak (additionele IZA en GALA)
De programmaleiding en ondersteuning wordt nu deels vanuit subsidie via de zorgverzekeraar vanuit VWS gefinancierd. Deze middelen zijn beschikbaar tot en met 2023. Om daarna de Friese Preventie Aanpak voort te zetten en de rollen in coalities in te vullen zal er aanvullende bekostiging nodig zijn. Vanuit IZA en GALA komen er middelen om invulling te geven aan deze regionale preventie-infrastructuur. Medio 2023 zal dit weer in de BC geagendeerd worden.

Omgevingswet
De bijdrage door de GGD aan gezonde leefomgeving in het kader van de omgevingswet, voor en binnen gemeenten, heeft vorm gekregen en wordt nog verder doorontwikkeld. Gemeenten maken gebruik van de GGD om gezondheid in hun omgevingsbeleid en bij omgevingsprojecten te borgen. Na 2024 zal de inzet van beleidsadviseurs publieke gezondheid en specialistische adviseurs hiervoor in de begroting geborgd moeten zijn. We komen terug in de Bestuurscommissie Gezondheid in 2024 met een voorstel.

Informatiemanagement
Datagedreven werken is een van de speerpunten in de VRF meerjarenkoers en past ook bij de landelijke lijn vanuit de GGD/ GHOR.
Deze data- en kennisgestuurde manier van werken vraagt meer digitalisering van de GGD. Niet alleen in het programma JGZ 3.0, maar ook in overige GGD-dienstverlening, zoals: data-uitwisseling met derden, gegevensverwerking en een ander applicatielandschap. Vanuit een toekomstbestendige bedrijfsvoering wordt de GGD hierin ondersteund. GGD zal in ieder geval moeten investeren in beleidsmatige IM-capaciteit om deze manier van werken te realiseren.

Noordelijke samenwerking
De drie afzonderlijke GGD-organisaties (GGD Fryslân, GGD Groningen en GGD Drenthe) voeren voor hun eigen gemeenten grotendeels dezelfde taken (met vaak een wettelijke verankering) uit.
In 3 Noord werken we samen op het gebied van TBC, Forensische Geneeskunde (FG), Seksuele gezondheid, Milieu & Gezondheid (M&G) en Infectieziektebestrijding (IZB).
Sinds 2010 vindt een professionaliseringsslag plaats binnen het vak van forensische geneeskunde. De forensisch arts krijgt steeds meer te maken met complexe casuïstiek waarbij meer expertise van de forensische arts wordt gevraagd. Dit is een ontwikkeling die ook landelijk speelt. Bij het ministerie van J&V is deze ontwikkeling aangekaart met daarbij de vraag om extra financiële middelen. GGD-GHOR NL heeft hierover gesprekken met het ministerie. Tot dit moment heeft dit nog niet het gewenste resultaat opgeleverd. Deze ontwikkelingen kunnen voor wat betreft inhoud en kosten de gemeentelijke lijkschouw raken.

Infectieziektebestrijding en pandemische paraatheid
Voor infectieziektebestrijding en de versterking van de pandemische paraatheid worden er in 2023 verschillende programma's gestart vanuit het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (hierna VWS). VWS heeft voor de periode van vier jaar een directoraat Pandemische paraatheid (PP) opgezet. In de zomer 2022 is het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) gestart met het inrichten van de Landelijke Functionaliteit Infectieziektebestrijding (LFI). Deze landelijke functionaliteit zal zich bezighouden met het versterken van de medisch operationele processen voor epidemieën die landelijke impact hebben. Zij houden zich zowel met planvorming in de koude fase (de voorbereiding, zoals het opleiden en trainen en oefenen) als uitvoering in de warme fase (wanneer de ziekte

rondgaat) bezig. Dit betekent dat de context waarbinnen infectieziektebestrijding plaatsvindt aan het veranderen is.
GGD Fryslân zal in 2023 door diverse programma's, herijking kerntaken infectieziektebestrijding, versterking infectieziekten programma (VIP) versterken en zich voorbereiden voor pandemische paraatheid. VWS heeft in 2023 en 2024 hier gelden voor beschikbaar gesteld (VIP gelden). GGD/GHOR is betrokken bij het verdelen van deze gelden.

Op het gebied van infectieziektebestrijding wordt er ook op professioneel en bestuurlijk vlak intensief samengewerkt binnen Fryslân, Groningen en Drenthe. Deze samenwerking zal geïntensiveerd worden waar dit nodig is. Gezien de tekorten op de arbeidsmarkt, zoals bij de artsen infectieziektebestrijding en deskundigen infectiepreventie, blijft het noodzakelijk om intensief samen te werken.

COVID-19
De minister van VWS heeft besloten om in elk geval in de eerste helft van 2023 een basis infrastructuur te laten bestaan voor het vaccineren in het kader van de bestrijding van COVID-19. GGD-en blijven paraat staan voor één of meerdere vaccinatierondes in 2023. Ook zal er een basisinfrastructuur blijven bestaan voor het testen. Het bron- en contactonderzoek zal verder afgeschaald worden in lijn met de landelijke beleidsontwikkelingen. De financiering van deze opdrachten zullen via de meerkostenregeling plaats vinden.

Vaccinatielandschap
De vaccinatiecampagnes in het kader van COVID-19 bestrijding hebben laten zien dat het vaccinatielandschap aan onderhoud toe is. Het RIVM is namens VWS richting aan het bepalen voor het vaccinatielandschap voor volwassenen. Hierbij worden meegenomen, vaccinaties in het kader van de influenza, COVID-19 vaccinaties, reizigersvaccinaties en vaccinaties voor andere infectieziekten. GGD Fryslân zal deze ontwikkelingen volgen en mogelijk organisatorische wijzigingen aanbrengen om slagvaardig te kunnen opereren in een mogelijk nieuw vaccinatielandschap.

Inhoudelijke ontwikkelingen en bijstellingen – Brandweer

Duurzaamheid
Klimaatontwikkelingen en de effecten daarvan vragen steeds meer aandacht voor het vergroten van duurzaamheid. Wij vinden het belangrijk ons hiervoor in te spannen, en hanteren Wij werken duurzaam en omgevingsbewust dan ook als een van de vijf speerpunten de komende jaren (Beleidsplan Veiligheid 2023-2026). Concreet betekent het onder andere dat we uitvoering willen geven aan energie-reductiedoelstellingen op onze brandweerkazernes en dat we ons wagenpark willen, en door rijksregelgeving moeten, verduurzamen. De financiële impact hiervan is nog niet duidelijk, maar insteek is om zoveel mogelijk binnen bestaande financiële kaders te blijven.

Toekomstverkenning Brandweer Nederland
In de Toekomstverkenning Brandweer 2022-2030 wordt inzicht gegeven in maatschappelijke, sociale en technologische ontwikkelingen, en de invloed daarvan op de toekomstbestendigheid van de brandweer. In opdracht van de Raad van Commandanten en Directeuren Veiligheidsregio's (RCDV) heeft het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) deze verkenning gedaan, waarna het stuk in het najaar van 2022 is opgeleverd. Het rapport ligt in lijn met onze vijf speerpunten uit het Beleidsplan Veiligheid 2023-2026. Samen met de toekomstverkenning op het gebied van crisisbeheersing leidt het tot een strategische agenda voor brandweerzorg en crisisbeheersing voor de komende vijf jaar. Bovendien wordt een Friese vertaling van de Toekomstverkenning gemaakt, waarmee we onze activiteiten toekomstgericht kunnen oppakken. Het is op dit moment nog niet concreet te benoemen welke gevolgen dit voor ons in 2024 gaat hebben.

Natuurbrandbeheersing
Enkele effecten van klimaatverandering zijn aanhoudende droogte en langdurige warmte. Deze gebeurtenissen maken het voor ons noodzakelijk om ons op het domein van natuurbrandbeheersing verder te versterken. Dit als een vervolg op de reeds gerealiseerde versterking van brandweermaterieel bestemd voor natuurbrandbestrijding en het opzetten van de gebiedsgerichte aanpak op basis van de Risico Index Natuurbrandbeheersing (RIN). Concreet betekent dit dat we aan de slag gaan met bestuurlijke inbedding, het treffen van preventieve maatregelen om het risico om natuurbrand te verkleinen, het geven van voorlichting aan bijvoorbeeld terreineigenaren en het verder ontwikkelen van onze incidentbestrijding (met slagkracht in de vorm van materieel en het opleiden van collega's). De vervanging van materieel is financieel gedekt conform de investeringsplanning. Blijkt in de toekomst vanuit het versterkingsprogramma dat meer financiële middelen nodig zijn, dan komen we hiervoor terug bij het bestuur.

Energietransitie
Het steeds groter wordende gebruik van duurzame energiebronnen brengt nieuwe omgevingsrisico's met zich mee. De kans op incidenten met daken vol zonnepanelen, met grootschalige batterijsystemen of met voertuigen die rijden op waterstof neemt toe. Als brandweer is het nodig om hierop voorbereid te zijn. Door aanvalsplannen hierop aan te passen, door het juiste materieel beschikbaar te hebben en door de advisering hierop aan te passen. Om de totale impact in beeld te brengen, inclusief adviezen hoe dit structureel te organiseren, heeft het bestuur tijdelijke middelen beschikbaar gesteld. Deze lopen tot en met 2024. Uiterlijk in dat jaar zal er daarom een plan liggen met de structurele impact van de energietransitie en adviezen hoe hiermee om te gaan.

Vervanging portofoons
Bij een repressieve inzet is radiocommunicatie cruciaal. Binnen Brandweer Fryslân voorzien we in die behoefte door middel van het gebruik van portofoons. Deze portofoons communiceren met elkaar via het landelijke netwerk C2000. Dit netwerk wordt vanaf 2027 vervangen door een nieuw netwerk. Uit eigen onderzoek blijk dat de bestaande portofoons van Brandweer Fryslân deze periode tot 2027 niet kunnen overbruggen. Belangrijkste argumenten voor deze conclusie zijn dat veel portofoons niet meer worden ondersteund door de leverancier, dat het aantal portofoons met storingen nu al toeneemt en dat er veiligheidsrisico's ontstaan wanneer de portofoons nog minimaal vijf jaar in de lucht moeten blijven.

Deze onvoorziene situatie brengt een financiële uitdaging met zich mee. Dit gaat om een structureel bedrag van jaarlijks € 190.000 tot 2027. Op dit moment brengen we in kaart in welke mate dit binnen de begroting op te vangen is, bijvoorbeeld door het her-prioriteren en temporiseren van investeringen. Mocht dit niet in zijn geheel mogelijk zijn, dan komen we hiervoor terug bij het bestuur.

Omgevingswet
In de bestuurscommissie van 16 juni 2021 heeft Brandweer Fryslân aangegeven dat de komst van de Omgevingswet vermoedelijk meer tijd en geld gaat kosten ten opzichte van het huidige prijspeil. Met gemeenten is toen afgesproken dat de eerste twee jaar na inwerkingtreding de kosten 'worden bevroren', zodat in die periode de impact van de wet op onze dienstverlening duidelijk wordt. Dit houdt in dat wordt uitgegaan van het huidige prijspeil en dat hier de eerste twee jaar enkel een prijsindexatie tegenover wordt gezet. Dat de Omgevingswet opnieuw wordt uitgesteld, heeft als gevolg dat ook tot een latere datum de tijd nodig is om daadwerkelijke taken en kosten te monitoren, te evalueren en opnieuw te berekenen. Dit betekent dat de huidige reservering van een ton per jaar tot en met 2024 niet toereikend is. Zodra de nieuwe inwerkingtredingdatum van de wet bekend is, wordt aan het bestuur een aangepast voorstel gedaan hoe om te gaan met de langere overbruggingsperiode.

Taakdifferentiatie
In opdracht van het Veiligheidsberaad is de stuurgroep 'Toekomstbestendig Brandweerstelsel' sinds 2021 aan de slag met een tweeledige opdracht. Enerzijds worden wenselijke thema's voor een toekomstbestendig brandweerstelsel onderzocht en anderzijds gaat het over het implementeren van 'de bouwsteen Verplichtend Karakter'. Voor laatstgenoemde zijn door het ministerie van Justitie en Veiligheid "Spelregels voor brandweervrijwilligheid" opgesteld. Voor Brandweer Fryslân geldt daarmee nog steeds dat binnen deze kaders de huidige vorm van vrijwilligheid kan blijven staan, met uitzondering van de vrijwilligers die een piketfunctie vervullen. Het bieden van een parttime aanstelling aan deze groep ligt binnen de mogelijkheden. Echter wordt ook gekeken wat landelijke ontwikkelingen zijn, die zich onder andere toespitsen op een uitzondering op de Arbeidstijdenwet en het organiseren van financiële dekking. Het is namelijk nog steeds onduidelijk wie de kosten gaat dragen als gevolg van het implementeren van de bouwsteen. Het bestuur wordt op de hoogte gehouden.

Inhoudelijke ontwikkelingen en bijstellingen – Crisisbeheersing

Versterking crisisbeheersing en ophoging van de BDUR
Op basis van de ervaringen tijdens corona- en asielcrisis is gebleken dat veiligheidsregio's fors hebben moeten inspannen om tot een adequaat niveau van de crisisbeheersing te komen. Met het oog op rampen en crises van de toekomst, die zich kenmerken door toenemende complexiteit, grenzeloosheid en onvoorspelbaarheid, is onderkend om dit niveau te behouden en te versterken.
In de bestuurlijke afspraken doorstroom migratie is daarom structureel € 83 miljoen toegezegd via de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR). De extra middelen lopen op van € 46 miljoen in 2023 tot € 83 miljoen structureel vanaf 2026.

De ophoging van de BDUR is in 2023 bedoeld voor de versterking van de crisisbeheersing, het versterken van de informatiepositie en het inrichten van KCR2. In de navolgende jaren worden er afspraken tussen de veiligheidsregio's en het ministerie van Justitie en Veiligheid gemaakt over de verdeling van die middelen en de daaraan gekoppelde doelstellingen.

Deze ontwikkeling leidt tot een aanpassing van het financieel kader voor Crisisbeheersing.

Overeenkomst Grootschalige Geneeskundige Hulpverlening met Regionale Ambulance Voorziening Fryslân
De overeenkomst "Grootschalige Geneeskundige Hulpverlening" uit 2017 loopt af op 31 december 2022. De bestaande overeenkomst wordt vervangen door twee nieuwe overeenkomsten (één overeenkomst voor Grootschalige Geneeskundige Bijstand en één overeenkomst voor de crisisfunctie OvD-G). Het streven is erop gericht om de overeenkomsten op 21 december 2022 te laten ondertekenen door vertegenwoordigers van de zes partijen (drie Veiligheidsregio's en drie RAV'n**).**
Verwacht wordt dat de financiële lasten van de nieuwe overeenkomsten hoger uitvallen dan begroot, in dat geval komen we hiervoor terug bij het bestuur.

Meldkamerfunctie veiligheidsregio's en Calamiteitencoördinator (CaCo)
Als gevolg van de landelijke meldkamersamenwerking (LMS) moet er een nieuw convenant opgesteld worden voor de samenwerking van de veiligheidsregio's 3 Noord in de Meldkamer Noord-Nederland. Dit wordt gefaseerd opgepakt. De eerste fase is het opnieuw bestendigen van de twee functies voor de multidisciplinaire meldkamerfunctie van de veiligheidsregio en de CaCo per 2024.
Het opnieuw bestendigen van de CaCo functie is noodzakelijk omdat de politie heeft landelijk besloten om vanaf 2024 niet meer financieel bij te dragen aan de CaCo. Verwacht wordt dat de financiële lasten van de nieuwe overeenkomst hoger uitvallen dan is begroot voor de huidige overeenkomst.

Dit is de eerste stap van de inrichting van de Meldkamerfunctie in de LMS. In fase 2 zit de doorontwikkeling van crisisbeheersing. Deze afspraken worden vanaf 2023 verwerkt. Er is nog geen zicht op de benodigde financiële middelen.

Toekomstverkenning Crisisbeheersing
Voortbouwend op de toekomstverkenning Brandweer heeft de RCDV het NIPV verzocht een toekomstverkenning op het gebied van de crisisbeheersing uit te voeren. In deze verkenning worden inzichten gegeven in maatschappelijke trends op middellange termijn. Daarbij wordt antwoord gegeven op de vraag welke trends naar verwachting het meest impact hebben op crisisbeheersing en hoe hierop kan worden geanticipeerd. Het rapport ligt in lijn met onze vijf speerpunten uit het Beleidsplan Veiligheid 2023-2026 en vormt samen met de toekomstverkenning brandweer de strategische agenda voor brandweerzorg en crisisbeheersing voor de komende vijf jaar. De concrete gevolgen voor 2024 zijn op dit moment nog niet inzichtelijk.

Financiën

Huidig financieel kader

Het op dit moment geldende financiële kader is vastgesteld in de kaderbrief 2023-2026 en werkt door in de begroting 2023 en de daarin opgenomen meerjarenraming. De totale gemeentelijke bijdrage, zoals vastgesteld in de begroting 2023 inclusief 2027, is als volgt:

Huidig financieel kader	**2024**	**2025**	**2026**	**2027***
Meerjarig beeld (vastgestelde begroting 2023)	**75.695**	**77.974**	**79.768**	**81.619**

** Bijdrage 2027 is niet opgenomen in de begroting 2023, maar is bepaald volgens dezelfde uitgangspunten.*

De totale begroting van de veiligheidsregio bestaat uit meer dan alleen de bijdragen van de Friese gemeenten. Voor 2024 ziet de begroting er in het huidig geldende kader 2023-2026 als volgt uit:

Totale lasten	90.834	
Rijksbijdrage BDUR	7.553	-/-
Opbrengst maatwerk en diensten derden	7.586	-/-
Gemeentelijke bijdrage (zie tabel hierboven)	75.695	

Nieuw financieel kader

De beleidsmatige en autonome financiële ontwikkelingen leiden tot een nieuw kader:

Kader 2024-2027	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Gemeentelijke bijdrage 2024	**75.695**	**77.974**	**79.768**	**81.619**
Structureel				
Nu niet zwanger	165	171	178	185
Beleidsadvisering preventie	111	116	120	125
Totaal beleidsontwikkelingen 2024-2027	*276*	*287*	*298*	*310*
Cao: loonontwikkeling incl. werkgeverslasten	1.110	2.026	2.909	3.847
Cpi: Structureel 2,0% (voorlopig '24 14,5%)	3.446	3.855	4.029	4.192
Totaal autonome ontwikkelingen 2024-2027	*4.556*	*5.881*	*6.939*	*8.038*
Totaal effecten 2024-2047	*4.831*	*6.168*	*7.237*	*8.348*
Procentuele ontwikkeling	6,4%	7,9%	9,1%	10,2%
Gemeentelijke bijdrage	**80.526**	**84.142**	**87.005**	**89.967**

Autonome ontwikkelingen

Ontwikkeling loonkosten
Op het moment van schrijven is er nog geen nieuwe cao. Omdat de huidige cao loopt tot 1 januari 2023, dienen wij een inschatting te maken van de indexatie van de loonkosten. Conform de bestuurlijke afspraken gebruiken wij hiervoor de indexering voor de loonkosten die is aangegeven in de septembercirculaire van het gemeentefonds. Dit betreft de loonvoet sector overheid volgens de Macro Economische Verkenning (MEV2022) van het Centraal Planbureau (CPB).

In de begroting 2023 zijn we uitgegaan van de indexering van 2,1% voor het jaar 2024 en voor de jaren daarna van 2,4%. Uit de MEV2022 blijkt een indexering van 4,2% voor 2024, gevolgd door 4,1% voor 2024 en 3,9% voor 2026 en 2027. Bovenstaande ontwikkelingen leiden tot een verhoging van de loonkosten.

Indexering materiële kosten
De indexering voor de materiële kosten is gebaseerd op de consumentenprijsindex (CPI) over de maand november, ruim een jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar. De CPI over november 2022, die de basis vormt voor de indexering van de materiële kosten van 2024, is nog niet bekend. Daarom hanteren we in de kaderbrief voor het jaar 2024 de laatst bekende CPI (september 2022): 14,5%.

Wij zullen in de begroting 2024 conform de bestuurlijke afspraken de CPI van november 2022 hanteren. Hierbij geldt dat elke procent indexatie leidt tot een mutatie van circa € 280.000. Volgens de septembercirculaire van het gemeentefonds is voor de jaren 2025 uitgegaan van een indexering voor materiële kosten van 2,5%, gevolgd door 2,0% per jaar vanaf 2026. In de begroting 2023 is voor de jaren 2024 en verder een indexatie van 1,7% opgenomen.

Ontwikkeling Bdur
Zoals bij de inhoudelijke ontwikkelingen en bijstellingen van crisisbeheersing is genoemd zal er vanaf 2023 een ophoging van de Bdur plaatsvinden. In de bestuurlijke afspraken over de doorstroom migratie tussen de Vereniging Nederlandse Gemeenten, het Veiligheidsberaad, het Interprovinciaal Overleg en het Rijk is afgesproken om te komen tot een geleidelijk opbouwende structurele toevoeging van € 83 miljoen. Wat dit exact voor onze regio betekent is nog niet bekend. Zodra er meer duidelijk is komen we met voorstellen naar ons bestuur over hoe we dit geld inzetten. Ons uitgangspunt hierbij is dat we adequaat inspelen op de landelijke ontwikkelingen zonder de gemeentelijke bijdrage te verhogen.

Onzekerheden en risico's

Van een aantal van de hiervoor genoemde beleidsmatige en autonome ontwikkelingen weten we welke gevolgen zij hebben op onze begroting. Deze hebben we dan ook vertaald in het meerjarig financieel kader. Van een aantal ontwikkelingen weten we dat ook niet en daarom zijn ze ook nog niet meegenomen in de begroting. De belangrijkste risico's van deze ontwikkelingen hebben we hieronder benoemd.

Evaluatie Wet veiligheidsregio's
De Wet veiligheidsregio's is in 2020 door de commissie Muller geëvalueerd. De conclusies en aanbevelingen die de commissie deed, zijn voor de minister van Justitie & Veiligheid de basis voor het opstellen van een contourennota. In de contourennota 'Versterking crisisbeheersing en brandweerzorg' schetst de minister hoe zij de organisatiestructuur en samenwerking van partijen wil wijzigen, het zwaartepunt wordt gelegd op de bovenregionale en landelijke crisisbeheersing. Uit de eerste concepten van de contourennota lijkt de impact op iedere individuele regio, en daarmee ook Veiligheidsregio Fryslân, beperkt te blijven. Als regio blijven we nauw betrokken bij dit proces, en mochten de implicaties voor onze organisatie wijzigen, informeren we het bestuur hier tijdig over.

Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra)
Het Veiligheidsberaad heeft besloten om een werkgeversvereniging voor de veiligheidsregio's op te richten. De werkgeversvereniging samenwerkende veiligheidsregio's (WVSV) is per 1 januari 2022 operationeel. Aanleiding is dat de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) voor de veiligheidsregio's nog niet is ingegaan. Daarom moeten we tijdelijk tot een eigen collectieve rechtspositieregeling komen. We weten nu nog niet welke gevolgen dit voor 2024 heeft.

Algemene prijsontwikkeling
Conform de financiële verordening hanteren wij een indexatie op basis van de consumentenprijsindex (CPI). De verwachting is dat prijsstijgingen, bijvoorbeeld op materieel- en materiaalgebied, (ver) boven de reguliere indexering uitgaan. Oorzaken van de prijsstijgingen zijn onder meer: wereldwijde economische ontwikkelingen, schaarste aan grondstoffen en personeel, milieumaatregelen en uiteraard de oorlog in Oekraïne. We kunnen de financiële consequenties op dit moment niet concreet maken.

Langere en onbetrouwbare levertijden
Als gevolg van grondstoftekorten en krapte op de arbeidsmarkt, hebben we ook te maken met problemen bij de tijdige levering van materieel, materiaal en diensten. Daarom moeten we hier bij aanbestedingen in de planning rekening mee houden, trajecten vroeg beginnen en duidelijke afspraken met leveranciers maken. Voor ons regulier onderhoud en de aanschaf van kleiner materiaal is het nodig dat we voldoende aandacht aan het voorraadbeheer besteden. We moeten voorkomen dat er, door problemen met de levertijden, risico's in de uitvoering van de hulpverlening ontstaan. De ontwikkelingen rond levertijden kunnen financiële consequenties hebben (verschuiving van kosten in de tijd).

Effecten crises op regulier werk
Een indirect gevolg van onze rol in de diverse crises, is dat veel reguliere werkzaamheden vertraging hebben opgelopen. Mede door de schaarste op de arbeidsmarkt en de problemen met betrekking tot de levering van goederen door onze leveranciers, zijn deze vertragingen (nog) niet volledig zijn ingehaald. We houden het bestuur via de reguliere P&C-cyclus op de hoogte van hoe wij deze vertraging inhalen.

Rente
De afgelopen jaren waren de financieringslasten erg laag, wat een voordeel opgeleverd heeft voor de gemeenten. Het economisch tij lijkt echter gekeerd. De stijgende rente gaat waarschijnlijk ook voor

Veiligheidsregio Fryslân leiden tot hogere kapitaalslasten. Dit effect kan worden versterkt doordat de prijsstijgingen mogelijk leiden tot een hogere leningenportefeuille.